

PROJEKTA AUTORI

SIA "ALPS ainavu darbnīca"

Adrese: Sporta iela 2, Rīga, LV-1013

Reģ. Nr.: LV40003771232

Būvkomersanta reģ.nr.: 12146

Norēķinu konts: LV73UNLA0050006929605

Banka: AS „SEB banka”, kods: UNLALV2X

PASŪTĪTĀJS:

JĒKABPILS NOVADA PAŠVALDĪBA

Reģ. Nr. LV 90000024205, Brīvības iela 120, Jēkabpils,

Jēkabpils novads, LV-5201,

Tālrunis: + 371 65236777, e-pasts: pasts@jekabpils.lv

LĪGUMA NUMURS:

JNP/21/2-5/189

ZASAS CENTRA

TELPISKĀS STRUKTŪRAS GALVENĀS ATTĪSTĪBAS VADLĪNIJAS

Projekta vadītāja, ainavu arhitekte: Ilze Rukšāne

Ainavu arhitekte: Arnita Verza

Rīga 2021

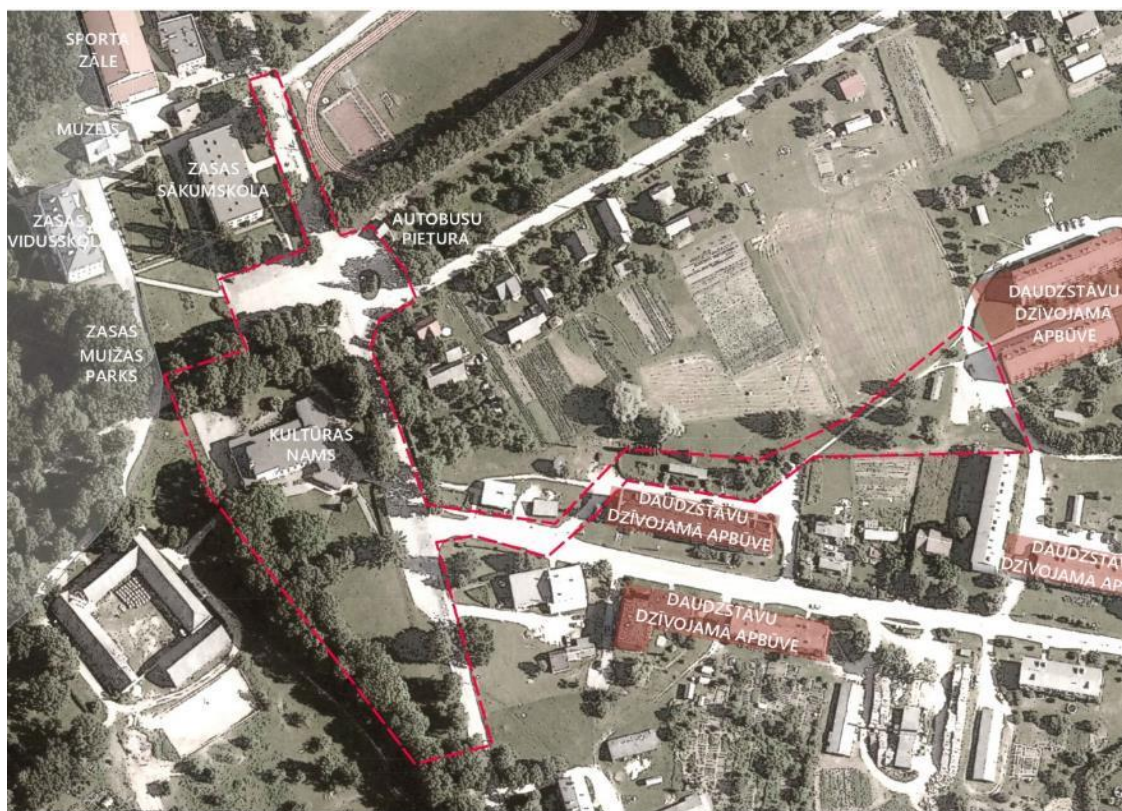
VADLĪNIJU SATURS

Teritorijas vispārējais raksturojums	3
Teritorija plānojuma kontekstā.....	4
Teritorijas telpiskā izpēte un analīze.....	9
Zasas Centra TELPISKĀS STRUKTŪRAS GALVENĀS ATTĪSTĪBAS vadlīnijas	12
Zasas muižas parka vārtu ainavtelpa	15
Centrālā laukuma ainavtelpa	21
Promenādes ainavtelpa	36
Rekomendācijas apstādījumiem pie muzeja ēkas.....	45
Rekomendācijas Zasas muižas parkam	46

TERITORIJAS VISPĀRĒJAIS RAKSTUROJUMS

Izpētes teritorija atrodas Zasā, Zasas pagastā, Jēkabpils novadā, un ietver pašvaldībai piederošos zemesgabalus Zaļā ielā 6 (kad. apz. 56980010333), Zaļā ielā 6a (kad. apz. 56980010339), Zaļā ielā 6b (kad. apz. 56980010316), bez adrese (kad. apz. 56980010281), bez adrese (kad. apz. 56980010313) un bez adrese (kad. apz. 56980010146). Attālums no Jēkabpils ir 34 km un 164 km no Rīgas.

Izpētes teritorijas aptuvenais izmērs 1.6 ha Zasad centrā. Teritoriju šķērso Zaļā iela, uz kuras atrodas Zasad kultūras nams un vienīgā starppilsētu autobusu pietura. Blakus izpētes teritorijai, ziemeļu pusē atrodas Zasad sākumskola un Zasad vidusskola. Austrumu pusē, atrodas daudzstāvu dzīvojamā apbūve. Savukārt Teritorijas Rietumu pusē atrodas Zasad muižas parks, kas ir vietējās nozīmes dabas teritorija bez aizsargājamas teritorijas statusa. Zasā atrodas arī vienīgais Jēkabpils rajona valsts nozīmes arhitektūras kultūras piemineklis – Zasad luterāņu baznīca.

1. attēls. Izpētes teritorijas robeža

TERITORIJA PLĀNOJUMA KONTEKSTĀ

Saistošie plānošanas dokumenti:

Latvijas Republikā	Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2030 Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021.-2027. gadam
Zemgales plānošanas reģionā	Zemgales plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2015-2030
Jēkabpils novadā	Jēkabpils novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijā 2014 –2030 Jēkabpils novada teritorijas plānojums 2013.-2025. gadam Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi

Zasas centra telpiskās struktūras vadlīnijas izstrādātas pamatojoties uz šādiem plānošanas dokumentiem:

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2030

Prioritāte 6 Telpiskās attīstības perspektīva

Mērķi: Radīt līdzvērtīgus dzīves un darba apstākļus visiem iedzīvotājiem, neatkarīgi no dzīves vietas, sekmējot uzņēmējdarbību reģionos, **attīstot kvalitatīvu transporta un komunikāciju infrastruktūru** un publiskos pakalpojumus.

Ilgtermiņa mērķis - Apdzīvojumus / Attīstības virziens: Attīstības centru izaugsme

(330) Mazajām pilsētām un atsevišķos gadījumos lielākajām lauku apdzīvotajām vietām ir jāpilda novadu nozīmes attīstības centru loma, (..). Novadu nozīmes attīstības centriem ir jāiekļaujas kopējā nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centru funkcionālajā tīklā. Tāpēc novadu nozīmes attīstības centros ir jākoncentrē pakalpojumi, kas **nodrošina pievilcīgu dzīves vidi** un priekšnoteikumus ekonomikas attīstībai.

Risinājumi: Novadu nozīmes attīstības centru attīstība

(348) Turpmākai novadu nozīmes attīstības centru sekmīgai attīstībai nepieciešams **nodrošināt visa veida infrastruktūras attīstību un tās kvalitātes uzlabošanu**, pamata pakalpojumu un kvalitatīvu mājokļu pieejamību, **kultūras un brīvā laika pavadīšanas iespējas**.

Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021.-2027. gadam

Prioritāte “Kvalitatīva dzīves vide un teritoriju attīstība”

Prioritātes mērķis: Dzīves vides kvalitātes uzlabošana līdzsvarotai reģionu attīstībai.

[245] **Dzīves vide** ir vides, t. sk. sociālās un kultūrvides, un infrastruktūras faktoru kopums un mijiedarbība, kas raksturo vides kvalitāti, kā arī svarīgāko pakalpojumu pieejamību un kvalitāti. **Iedzīvotāju dzīves kvalitāti** ne mazākā mērā kā ekonomika un sociālie aspekti **ietekmē arī vide**. Savukārt **vides un infrastruktūras kvalitātes uzlabošana** ir saimnieciskās darbības ilgtspējīgas attīstības priekšnoteikums.

Rīcības virziens “Līdzsvarota reģionālā attīstība”

[319] Reģionu potenciāla attīstība un ekonomisko atšķirību mazināšana, stiprinot to iekšējo un ārējo konkurētspēju, kā arī **nodrošinot teritoriju specifikai atbilstošus risinājumus apdzīvojuma un dzīves vides attīstībai.**

NAP2027 telpiskās attīstības perspektīva:

[444] Latvija2030 iezīmē nacionālo interešu telpas – unikālas specifiskas teritorijas, kas nozīmīgas visas valsts attīstībai.

Latvija2030 noteiktā nacionālo interešu telpas:

- Lauku attīstības telpa

Virzieni attīstības perspektīvai līdz 2027. gadam: [448] Iedzīvotāju kopienu stiprināšana, lai saglabātu gan pilsētu, gan lauku apdzīvotību un **veicinātu dzīves līmeņa paaugstināšanos**, lai palielinātu iesaisti sabiedrībai būtisku procesu virzībā, veicinātu pilsonisko ieinteresētību un līdzdalību, sekmētu savstarpējā atbalsta iniciatīvas

- Izcili dabas, ainavu un kultūrvēsturisko teritoriju areāli

[463] **Ainaviski vērtīgo teritoriju izpēte, definēšana, ainavu plānošana, degradēto ainavu sakārtošana un reģenerācija.** Izmantošanas nosacījumu noteikšana sabiedrībai nozīmīgām dabas un kultūrainavu un rekreācijas teritorijām, kas nodrošina to publisku pieejamību un paredz ainaviski nozīmīgu vietu aizsardzību

Zemgales plānošanas reģiona Ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2015-2030Zemgales plānošanas reģiona attīstības vīzija:

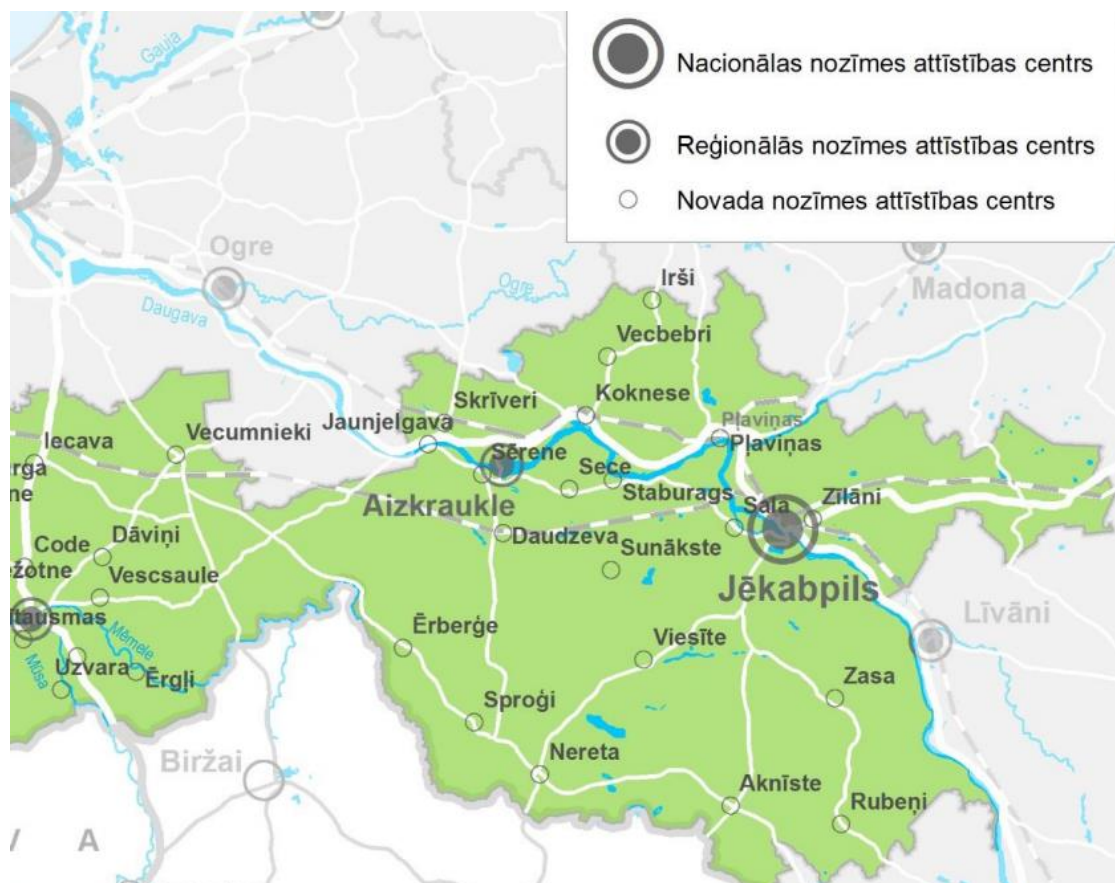
Zemgale 2030. gadā – konkurētspējīgs, **zaļš reģions** Latvijas centrā ar kvalitatīvu un pieejamu dzīves vidi.

Telpiskās attīstības perspektīva:3.2. Apdzīvojuma struktūra un attīstības centri

Attīstības centru – reģionu attīstības virzītājspēka – potenciāla un konkurētspējas paaugstināšana

Zasa noteikta kā novada attīstības centrs.

Novadu nozīmes attīstības centriem ir jāiekļaujas kopējā attīstības centru funkcionālajā tīklā, tāpēc novadu nozīmes attīstības centros ir jākoncentrē pakalpojumi, kas **nodrošina pievilcīgu dzīves vidi** un priekšnoteikumus ekonomikas attīstībai. Turpmākai novadu nozīmes attīstības centru sekmīgai attīstībai ir nepieciešams **nodrošināt visa veida infrastruktūras attīstību un tās kvalitātes uzlabošanu**, pamata pakalpojumu un kvalitatīvu mājokļu pieejamību, **kultūras un brīvā laika pavadīšanas iespējas**, kā arī uzņēmējdarbības aktivitāti, radot darba iespējas iedzīvotājiem, tostarp attīstības centram pieguļošajās lauku teritorijās.

2. attēls. Nacionālas, reģionālas un novada nozīmes attīstības centri Zemgales plānošanas reģionā

4. Vadlīnijas turpmākai plānošanai un attīstībai / 4.4. Vadlīnijas lauku ilgtspējīgai attīstībai: Sekmēt kopienu attīstību un **vietējās identitātes stiprināšanu**.

Jēkabpils novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijā 2014. – 2030.

Aizsargājamās dabas teritorijas: **Vietējās nozīmes dabas objekti** bez aizsargājamās teritorijas statusa: **Zasas muižas parks** un Rubenes dabas parks.

Kultūrvēsturiskā vide: Novada teritorijā atrodas 29 valsts aizsargājami kultūras pieminekļi: 1 valsts nozīmes arhitektūras (Zasas luterāņu baznīca),

Novada identitātes iezīmes: Tūrisma teritorijas un objekti: Zasas muižas parks, Zasas luterāņu baznīca, Zasas amatniecības centrs.

1.2. Vīzija

Jēkabpils novads - laikmetīga, līdzsvarota, darbīga dzīve un gleznaina vide Sēlijā.

Jēkabpils novadā ir **pievilcīga un sakopta vide**, skaistas ainavas un dabas bagātības.

SM2 Pievilcīga dzīves un brīvdienu vieta.

Ilgtermiņa prioritāte - **Teicama mobilitāte**, pieejama inženiertehniskā infrastruktūra, labiekārtota un droša vide.

Telpiskās attīstības virzieni:Novada nozīmes attīstības centri

Zasa - **novada nozīmes attīstības centrs**.

Zasai jāturpina attīstīties kā attīstības centram **ar pievilcīgu dzīves vidi**. Attīstīta netradicionālā lauksaimniecība. Centrā attīstīti tūrisma un transporta pakalpojumi, viesnīcu serviss, pakalpojumi saistībā ar mežsaimniecību un mežrūpniecības attīstību un funkcionēšanu. Attīstīti kokapstrādes, pārtikas pārstrādes uzņēmumi. Attīstīta un nodrošināta daudzveidīga izglītība – pirmsskolas, pamata, vispārējā vidējā un vidējā arodizglītība, interešu un mūžizglītība. **Zasas īpašā loma** - izglītības, **kultūras**, sporta un amatniecības attīstība.

2.2.2. Sasniedzamība un infrastruktūra

Moderna un kvalitatīva transporta sistēma ir viens no pamatelementiem kvalitatīvas dzīves vides nodrošināšanai un uzņēmējdarbības veicināšanai. Novada teritorijā jāpaaugstina transporta sistēmas efektivitāte un sniegto pakalpojumu kvalitāte, nodrošinot iedzīvotājiem, uzņēmējiem un tūristiem ērtas satiksmes iespējas un kvalitatīvus transporta pakalpojumus.

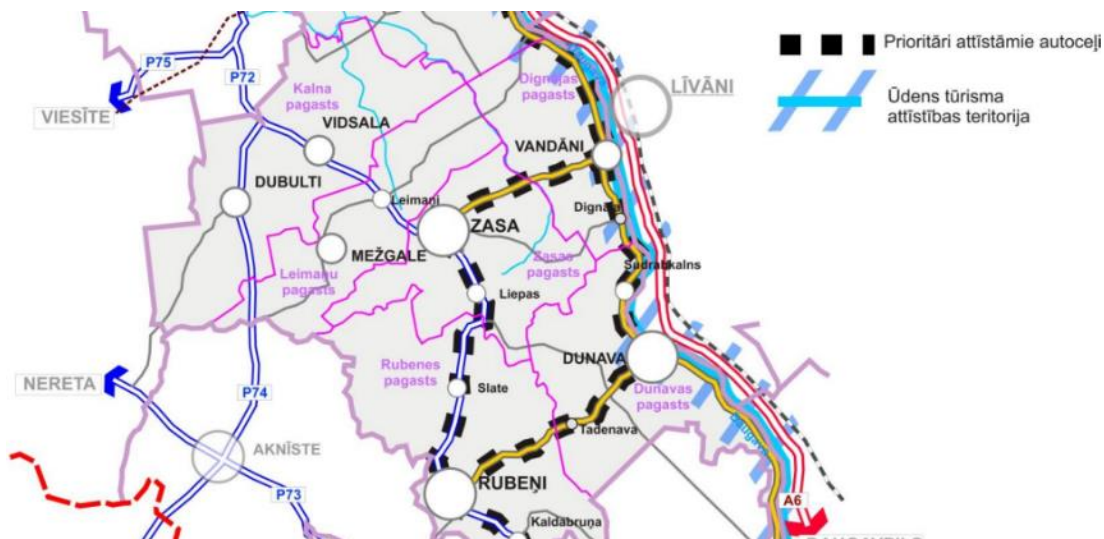
Efektīvas, elastīgas un drošas transporta infrastruktūras nodrošināšana uzskatāma par obligātu priekšnosacījumu novada teritorijas ekonomiskajai attīstībai. Būtisks pašvaldības teritorijas attīstības priekšnoteikums ir iekšējās un ārējās sasniedzamības nodrošināšana un videi draudzīgas tehniskās infrastruktūras esamība.

Jēkabpils novada transporta infrastruktūra un inženierkomunikācijasPrioritāri attīstāmas teritorijas

Kā prioritāri attīstāmas teritorijas noteiktas:

1) autoceļi, kuru rekonstrukcija būtiska uzņēmējdarbībai nozīmīgu teritoriju un objektu sasniedzamībai, novada prioritāro nozaru – lauksaimniecības, mežsaimniecības un tūrisma attīstībai:

- P72 Ilūkste – Bebrene – Birži;
- V824 Zasa – Vandāni.

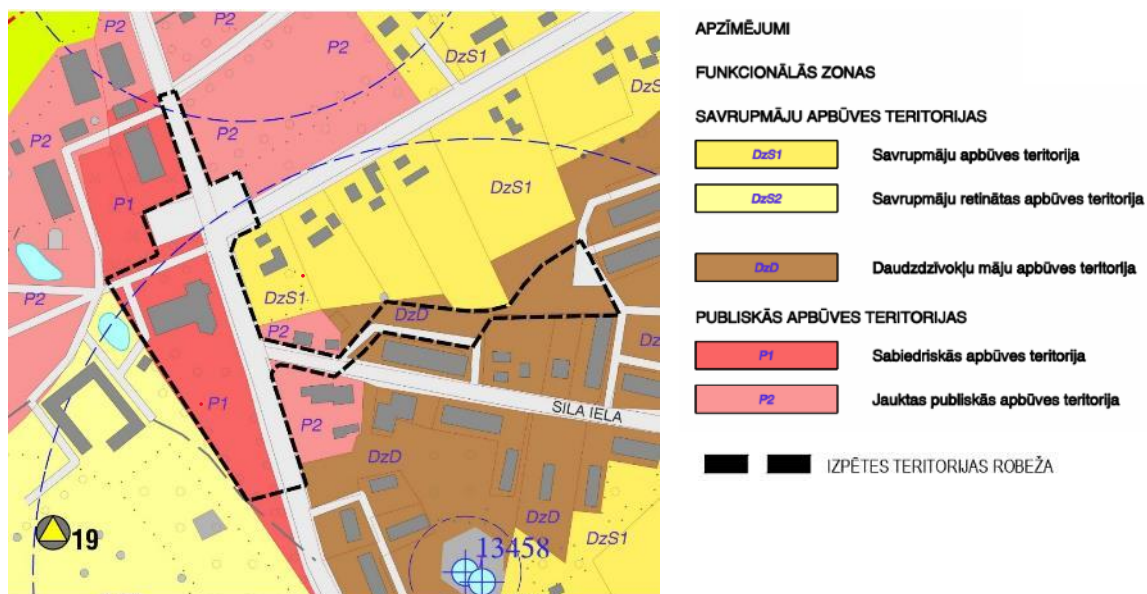

3. attēls. Prioritāri attīstāmās teritorijas

JĒKABPILS NOVADA TERITORIJAS PLĀNOJUMS 2013.-2025. GADAM

II DAĻA. TERITORIJAS IZMANTOŠANAS UN APBŪVES NOTEIKUMI

Izpētes teritorija iekļaujas šādās funkcionālajās zonās: Sabiedriskās apbūves teritorija un daudzdzīvokļu māju apbūves teritorija.

4. attēls. Teritorijas funkcionālais zonejums

TERITORIJAS TELPISKĀ IZPĒTE UN ANALĪZE

Teritorijas dabas vērtības

Teritorijā atrodas vairāki lieli koki ar augstu estētisko vērtību. Pie Kultūras centra ziemeļu pusē aug divi riestkoki un ozolu aleja.

5. attēls. Riestkoks pie Kultūras nama

6. attēls. Liepu kokaugi gar Zaļo ielu

Pie Zaļās ielas stāvvietām aug ainaviski vērtīgs skujkoks. Kultūras nama ziemeļos atrodas liepu aleja kurā viens no kokiem ir valsts nozīmes dižkoks – *Tilia platyphyllos* (platlapu liepa)¹. Zaļās ielas apstādījumus veido lielas liepas.

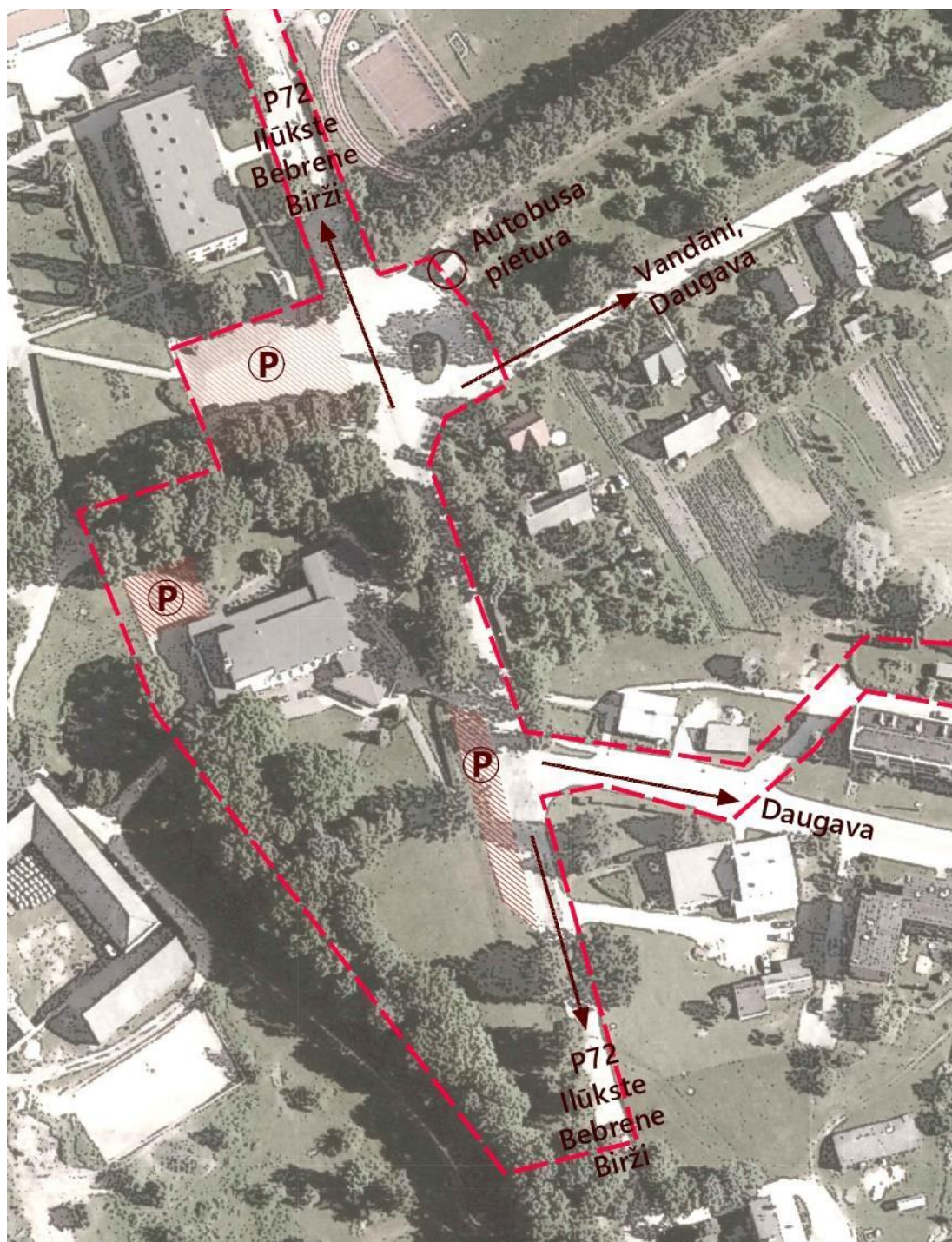

7. attēls. Izpētes teritorijas dabas vērtības

¹ OZOLS - Dabas datu pārvaldības sistēma

Mobilitāte

Teritoriju šķērso Zasas galvenā iela – Zaļā iela. Pie kultūras nama ielas paplašinājumā veidota vieta automašīnu novietošanai. Neliela izmēra auto stāvvietas atrodas arī Kultūras nama ziemeļu-rietumu daļā. Pretī autobusa pieturai atrodas lielāka autostāvvietā, nodrošinot stāvvietas Zasas vidusskolas, Zasas sākumskolas, pasta un Zasas muižas parka apmeklētājiem.

4. attēls. Izpētes teritorijas mobilitāte

Izpētes teritorijā Zaļajā ielā trūkst gājēju ietves, kā arī pie autobusa pieturas nav gājēju pārejas. Tāpat atvēlēta nesamērīgi liela platība auto transportam, veidojot gājējiem nedrošu vidi un Zasas mērogam pārspīlēta izmēra krustojumu.

8. attēls. Brauktuve daļa pie Zasas autobusa pieturas. Darba diena.

Pie kultūras nama, Zaļās ielas krustojumā ar Sila ielu, ir plats brauktuves profils, kas veicina paātrinātu autobraucēju kustību izpētes teritorijā. Ieteicams veidot zonu 20, kā arī izveidot pagaidu labiekārtojuma elementus sašaurinot brauktuves telpu.

9. attēls. Brauktuves daļa pie kultūras nama. Darba diena.

ZASAS CENTRA TELPISKĀS STRUKTŪRAS GALVENĀS ATTĪSTĪBAS VADLĪNIJAS

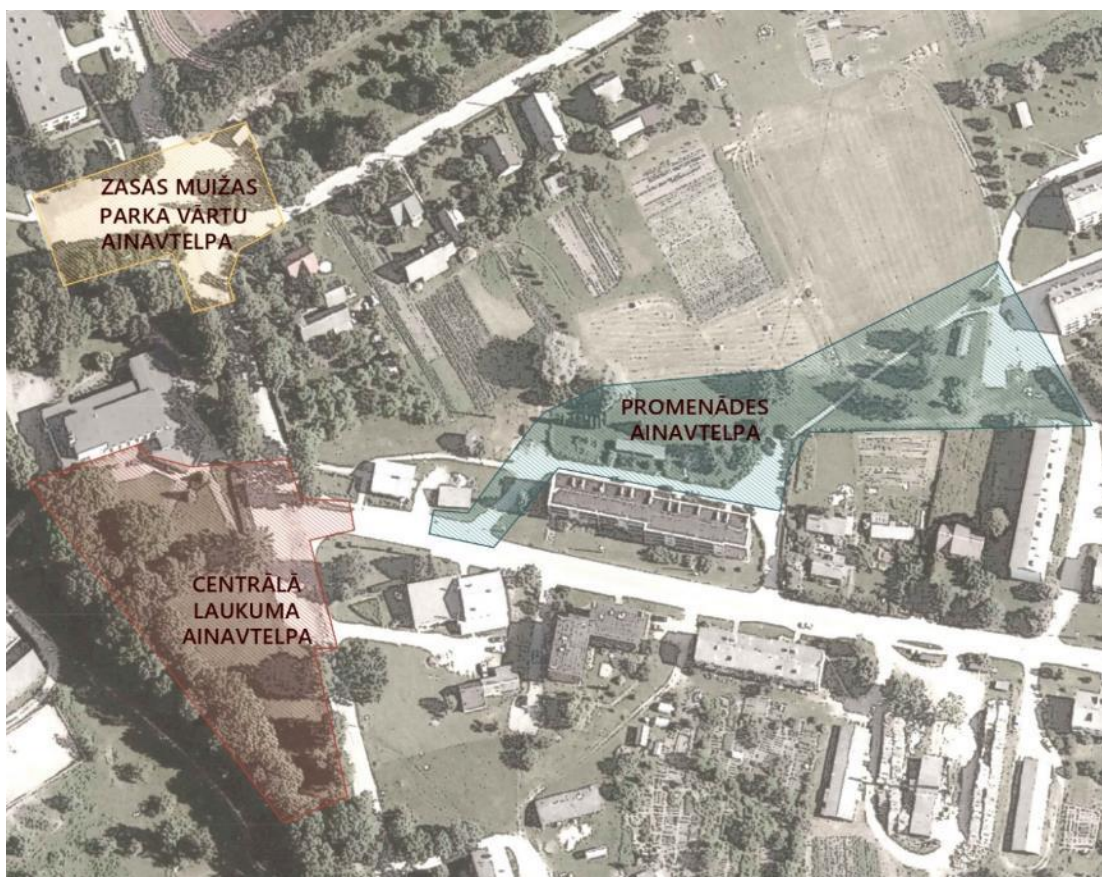
Galvenie teritorijas esošā labiekārtojuma trūkumi ir nelietderīgi izmantotās ārtelpas platības, sliktas kvalitātes segumi, labiekārtojuma elementu fiziskais stāvoklis, tā nesaderīgais dizains un apstādījumu veidu nesaderība.

Lielāko daļu ārtelpas veido zāliens un vietām apstādījumu dobes. Tie spēlē noteicošo lomu Zasas zaļajā struktūrā. Nozīmīga loma ir arī blakus esošā Zasas muižas parka dīķu sistēmai, kas veido Zasas augstvērtīgo zili-zaļo struktūru.

Balstoties uz esošās situācijas izpēti, teritorijas izmantošanu, dabas vērtībām un esošo infrastruktūru tiek izveidotas 3 ainavtelpas², kuras iekļaujas plānotās izmantošanas funkcionālajā zonējumā.

Izveidotas šādas ainavtelpas:

1. Zasas muižas parka vārtu ainavtelpa
2. Centrālā laukuma ainavtelpa.
3. Promenādes ainavtelpa

10. attēls. Izpētes teritorijas ainavtelpas

² Ainavtelpa - teritorijas daļa, kurā veidojams vienots labiekārtojuma arhitektoniskais, ainaviskais un dizaina risinājums, nodrošinot specifiskas šai teritorijai nepieciešamās funkcionālās prasības

Zasas muižas parka vārtu ainavtelpa atrodas izpētes teritorijas ziemeļos, ietver Zaļās ielas krustojumu ar vietējo autoceļu V824 Zasa – Vandāni, Zasas autobusa pieturu un stāvlaukumu pie Zasas sākumskolas. Izpētes teritorijas dienvidu daļā, Kultūras centra klātbūtne iezīmē centrālā laukuma ainavtelpu, kas ietver kultūras namam dienvidos pieguļošo teritoriju, kā arī zemes gabalu ar jaunuzstādīto digitālo ekrānu. Savukārt promenādes ainavtelpa atrodas izpētes teritorijas rietumu daļā no Sila ielas, gar Sila ielas 1 īpašumu ziemeļu pusē, līdz Lauku ielas 1 teritorijai.

Katru ainavtelpu jāveido ar atbilstošs aktivitāšu kopumu, ar atbilstošu labiekārtojumu, veidojot savstarpēji savienotas telpas un kopīgu Zasas identitāti, nodrošinot augstvērtīgu labiekārtotu vidi Zasas iedzīvotājiem un tās viesiem.

Vadlīnijas veidotas ņemot vērā ainavtelpu telpisko struktūru un tās elementu nozīmi vides veidošanā. Galvenie pielietotie principi ir:

1. satiksmes mīrināšanas stratēģija;
2. lietotāju prioritāšu grupu noteikšana un līdzsvarošana;
3. augstvērtīga labiekārtojuma un apstādījumu izveide.

Satiksmes mīrināšanas stratēģija izmantota, lai uzlabotu drošību ielās gājējiem. Šī stratēģija ietver seguma materiāla dizainu un koplietošanas telpas izveide. Izmantojot dažādas apstrādes bruģi, vai marķējumus uz asfalta seguma, var veicināt vizuālu interesi un pievērst autovadītāju uzmanību, tādējādi samazinot satiksmes ātrumu. Savukārt koplietošanas telpa paredz iespēju pārvietoties visiem satiksmes dalībniekiem, bet norādot prioritāti gājējiem. Ielas telpa tiek veidota vienā līmenī visiem satiksmes dalībniekiem, samazinot mehanizētā transportlīdzekļu ātrumu un palielinot uzmanību. Atļautais pārvietošanās ātrums šajā telpā ir 20 km/h. Atceļot dalījumu gājējiem, velosipēdistiem un motorizētiem transportlīdzekļiem paredzētājām telpām, iela ir kopīga ikvienam, un katrs lietotājs arvien vairāk apzinās un ciena citus. Veidojot autotransporta kustību divos virzienos atvēlētā telpa autotransportam nedrīkst pārsniegt 5.5m, gājējiem un mikromobilitātei tā var būt plašāka, bet tad ir jānodrošina autotransporta trajektorijas uztveramība, kas nepārsniedz 5.5m platumu. Ja koplietošanas telpa tiek veidota kā laukums, tad jānodrošina autotransporta trajektorijas uztveramība, kas nepārsniedz 5.5m platumu un izmantojot labiekārtojuma elementus, dažādus seguma veidus, laukumu kustības trajektoriju veidot vidi, kas skaidri norāda gājēju un mikromobilitātes priekšroku pret autotransportu.

Zasas ciema galvenajai ielai jau ir visi priekšnoteikumi, lai to veiksmīgi pārveidotu par koplietošanas telpu visiem dalībniekiem. Satiksmes intensitāte ir zema un ņemot vērā ietves neesamību, gājēji pēc nepieciešamības pārvietojas pa brauktuvi. Nepieciešams veidot drošāku ielas telpu pielietojot iepriekš minētos satiksmes mīrināšanas principus.

Lietotāju prioritāšu noteikšana un līdzsvarošana ir universāla dizaina pamatā.

Nepieciešams apzināt teritorijas paredzamās un vēlamās lietotāju grupas balstoties uz teritorijas izmantošanu un nozīmi. Paredzamās lietotāju grupas teritorijā ir skolēni, kultūras nama apmeklētāji, kafejnīcu apmeklētāji, teritorijā strādājošie, iedzīvotāji un

tūristi. Mūsdienās arī ielas kā transporta koridorus izmanto plašs dažādu lietotāju klāsts – gājēji, skrējēji, velobraucēji, cilvēki ar īpašām vajadzībām, elektriskās mikromobilitātes lietotāji, sabiedriskā transporta lietotāji un autotransporta lietotāji. Ielas telpas lietotāju prioritāte tiek noteikta – vispirms gājēji, lēnie braucēji, sabiedriskais transports, autotransports.

Nepieciešams līdzsvarot dažādu lietotāju vajadzības, tādejādi veidotu vilinošu vidi, kas ikvienam nodrošina piekļuvi, drošību un komfortu.

Augstvērtīga labiekārtojuma un apstādījumu izveide. Projektējot un ierīkojot labiekārtojumu un apstādījumus, nepieciešams detalizēt dotos risinājumus ainavtelpām, veidot vienotu apstādījuma plānu, rūpīgi izvēlēties seguma materiālus un labiekārtojuma elementus, ņemot vērā to sasaisti visā Zasas teritorijā. Ainavtelpās jāizmanto vai nu tos pašus labiekārtojuma elementus, vai jāatkārto to tonalitāte, veidojot viegli uztveramu Zasas ciema labiekārtojuma konceptu. Labiekārtojumu iespējams papildināt ar būvēm, mazajām arhitektūras formām u.c. labiekārtojuma elementiem, radot individuālus ārtelpas dizaina risinājumus. Labiekārtojuma risinājumus ieteicams papildināt ar ilgtspējīgiem lietus ūdeņu apsaimniekošanas risinājumiem - lietus dārziem, kuri iekļaujami kopējā ūdens objektu sistēmā.

Integrējot šos principus visā Zasas labiekārtojuma koncepcijā, izveidotās ainavtelpas veidos Zasas ciema “vārtus”, stiprinot Zasas identitāti un atpazīstamību. Šādas “vārtu” vietas veido labiekārtojuma risinājumi, kas ar dažādiem vizuāliem un labiekārtojuma paņēmieniem (vides objekts, segumu raksti u.t.t.) iezīmē centra telpas robežu, kur priekšroka tiek dota gājēju kustībai. “Vārti” strādā kā telpas organizēšanas instruments un ir svarīgs centra identitātes veidojošais elements.

Zasas muižas parka vārtu ainavtelpa

Esošā situācija, ainavtelpas izaicinājumi

Ainavtelpas nozīmīgumu veido galvenā ceļa klātbūtne uz Zasas muižas parku un Zasas starppilsētu autobusa pietura, veidojot šo vietu kā nozīmīgu Zasas ciema vārtu vietu pilsētas viesiem. Galvenā raksturīgā iezīme ainavtelpā ir 20. gadsimta otrajā pusē izveidotā satiksmes infrastruktūra, kur prioritāti lielākā daļa telpas atvēlēta autotransportam. Mūsdienās tas mazina gājēju drošību, veicinot autosatiksmes ātrumu, kā arī tiek samazināta telpa zaļajai zonai un apstādījumiem. Brauktuve kļuvusi par galveno ainavtelpas dominanti.

Risinājums

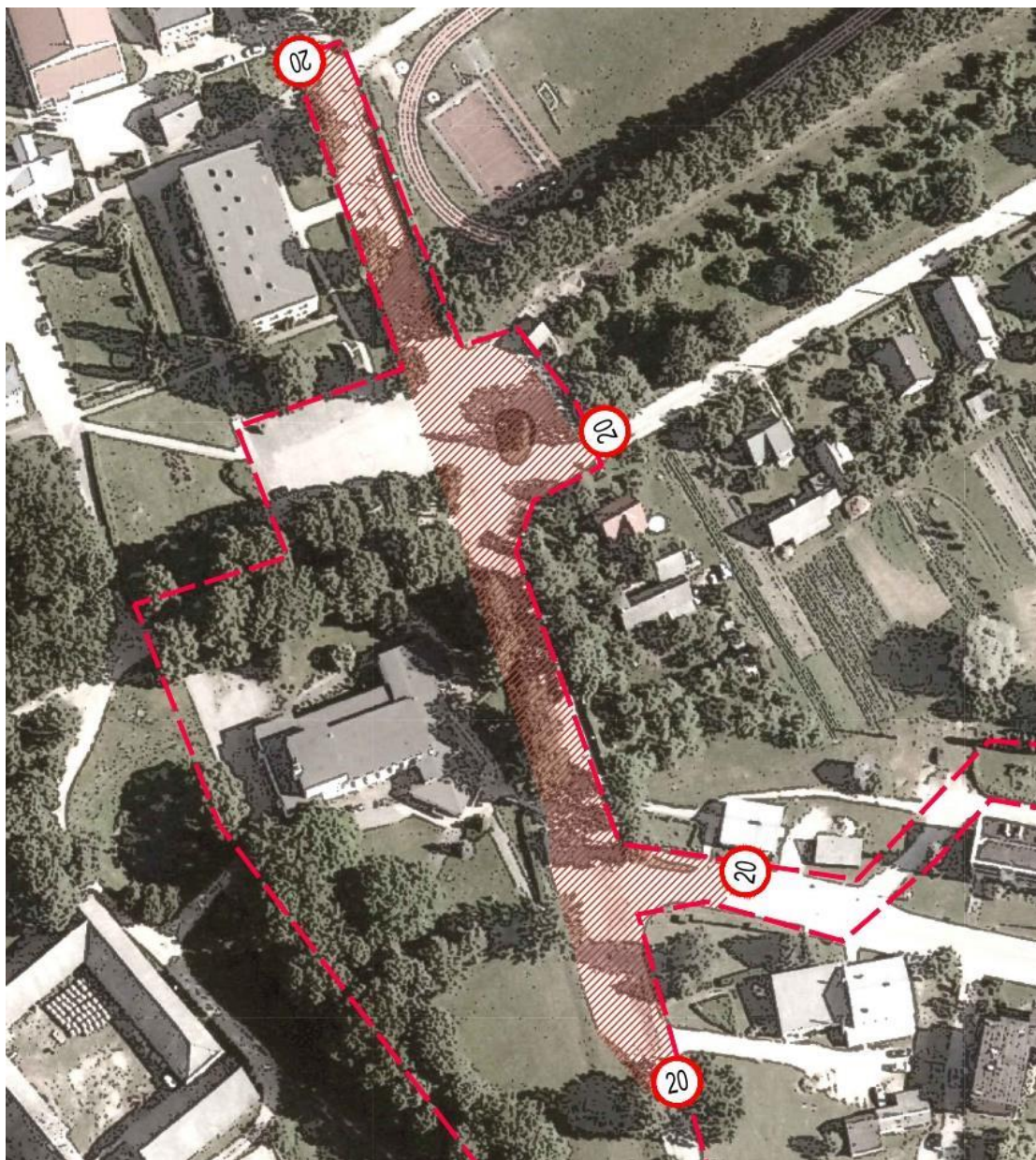
Ielas telpa būtu jālasa kā viegli saprotama publiskā ārtelpa, nevis tikai satiksmes infrastruktūras būve. Tas jāņem vērā izstrādājot detalizētu labiekārtojuma projektu un ielas rekonstrukcijas projekta ietvaros pieaicinot ainavu arhitektu, tādējādi veidojot Zasas mērogam atbilstošu satiksmes mezglu, realizējot informatīvo, estētisko pievienoto vērtību kā arī uzlabojot drošību un vides pieejamību, šo visu iekļaujot universālā dizaina risinājumos.

Rekomendējams izmantot koplietošanas telpas principu, nodrošinot komfortu visiem lietotājiem un līdzsvarojot to intereses, nodrošinot draudzīgāku vidi gājējiem un samazinot autotransporta ietekmi ārtelpā. Seguma risinājumos jāiekļauj gājēju zonas uzsvars Zaļajā ielā, vidusskolas pusē. To iespējams veidot atšķirīgā materiālā un/vai krāsā no brauktuves, lai pievērstu autovadītāju uzmanību par iespējamo gājēju klātbūtni.

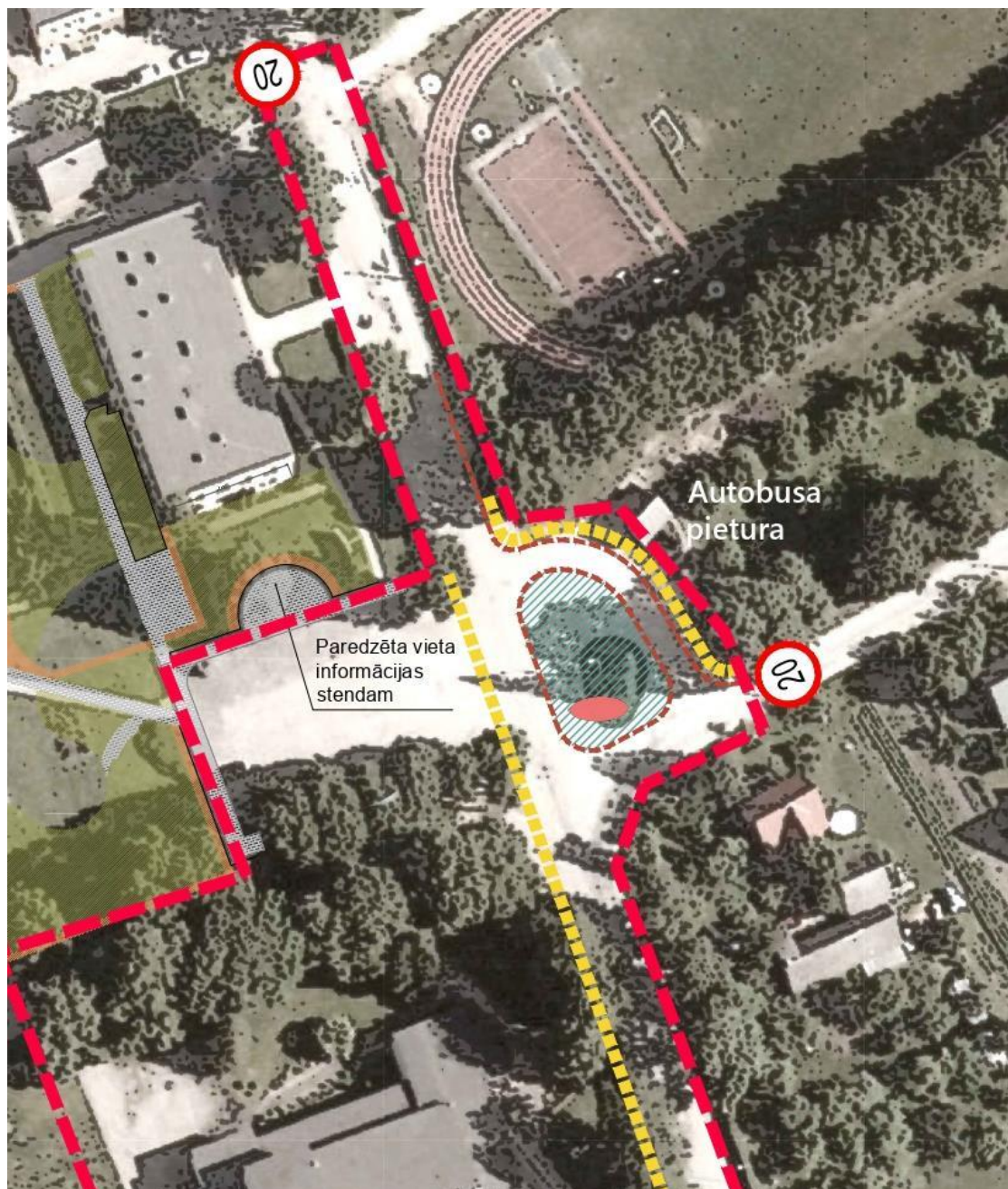
11. attēls. Ārvalstu koplietošanas ielu piemēri.

Lai uzlabotu satiksmes drošību un uzsvētu Zasas centru, noteikt satiksmes ātruma ierobežojums uz 20 km/h sākot no ielas pie sporta stadiona, līdz Sila ielai, iekļaujot jauno centrālo laukumu.

12. attēls. Ātruma ierobežojuma teritorija.

Nepieciešams samazināt brauktuves platumu Zaļās ielas krustojumā ar vietējo autoceļu V824, ievērojot autobusu pagriešanās rādus, lai neapgrūtinātu tā piekļuvi autobusa pieturai. Šāds risinājums paredz lielāku platību zaļajai zonai veicinot Zasas centra ainaviskumu.

APZĪMĒJUMI			
	IZPĒTES TERITORIJAS ROBEŽA		IETVE
	APSTĀDĪJUMI		NAVIGĀCIJAS NORĀDE / VIDES ELEMENTS

13. attēls. Rekomendācijas Zasas muižas parka "vārtu" ainavtelpai (savietots ar projektu "Multifunkcionālas, izzinošas, drošas rotaļu un mācību āra teritorijas izveide individuālām bērnu mācīšanas vajadzībām pie Zasas vidusskolas

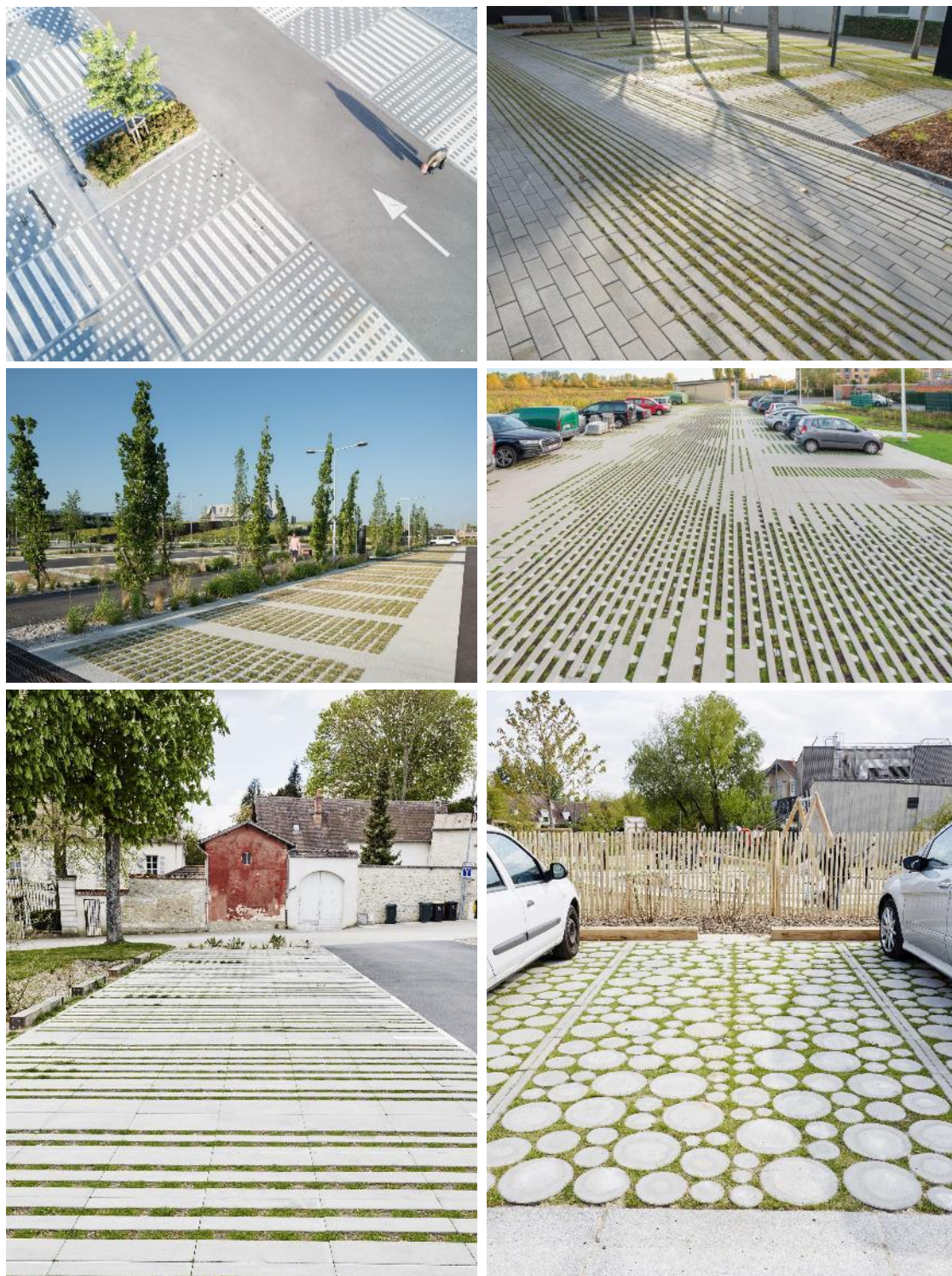
Projektējot apstādījumus jaunizveidotajai zaļajai zonai, jāņem vērā, lai pēc iespējas nodrošinātu dekoratīvātes mainīgumu visos gadalaikos un tie būtu viegli kopjami. Vēlams izmantot ziemcietes un graudzāles, kas savu dekoratīvāti saglabā arī ziemā. Apstādījumu augstums jāizvēlas tāds, lai tas neapgrūtinātu satiksmes pārredzamību.

14. attēls. Apstādījumu references

Paplašinot zaļo zonu tiek veidota arī vizuāli uztveramāka vieta navigācijas norādēm uz Zasas muižas parku, uzsverot ainavtelpas funkcionalitāti – telpiskos “vārtus”. Navigācijas norādi šeit iespējams veidot kā vides objektu, uzsverot Zasu kā amatniecības centra nozīmīgumu novada identitātes kontekstā un veicinot Zasas ciema atpazīstamību.

Nepieciešama autostāvvietas pārveide, veidojot kvalitatīvu, augstvērtīgu, vizuāli interesantu dizainu. Labiekārtojot teritoriju nepieciešams ainavu arhitekta izstrādāts segumu plāns, iekļaujot ūdens caurlaidīgu segumus. Pagaidu risinājums var iekļaut arī asfalta marķēšanu, veidojot uzskatāmus horizontālos apzīmējumus un vizuāli interesantāku plašo asfalta segumu. Izstrādājot labiekārtojuma projektu, nepieciešams paredzēt elektroauto uzlādes vietas un velo apkopes punktus.

15. attēls. Autostāvvietas segumu piemēri. Marķēts asfalts un eko bruģakmens segums autostāvvietās.

16. attēls. Vizualizācija. Zasas muižas parka vārtu ainavtelpas rekomendācijas.

Centrālā laukuma ainavtelpa

Esošā situācija, ainavtelpas izaicinājumi

Kultūras nama klātbūtne liecina par ainavtelpas nozīmīgumu un centrālo pulcēšanās vietu Zasas ciema iedzīvotājiem un viesiem. Ņemot vērā uzstādītā digitālā ekrāna novietojumu, nepieciešams veidot vienotu, viegli nolasāmu telpu, kuru šobrīd nodala esošā apstādījumu struktūra. Liela daļa no ainavtelpas aizņem brauktuve un autostāvvietā, veidojot dehumanizētu, auto-centrisku vidi, uzsverot par prioritāti tranzītsatiksmi.

Risinājums

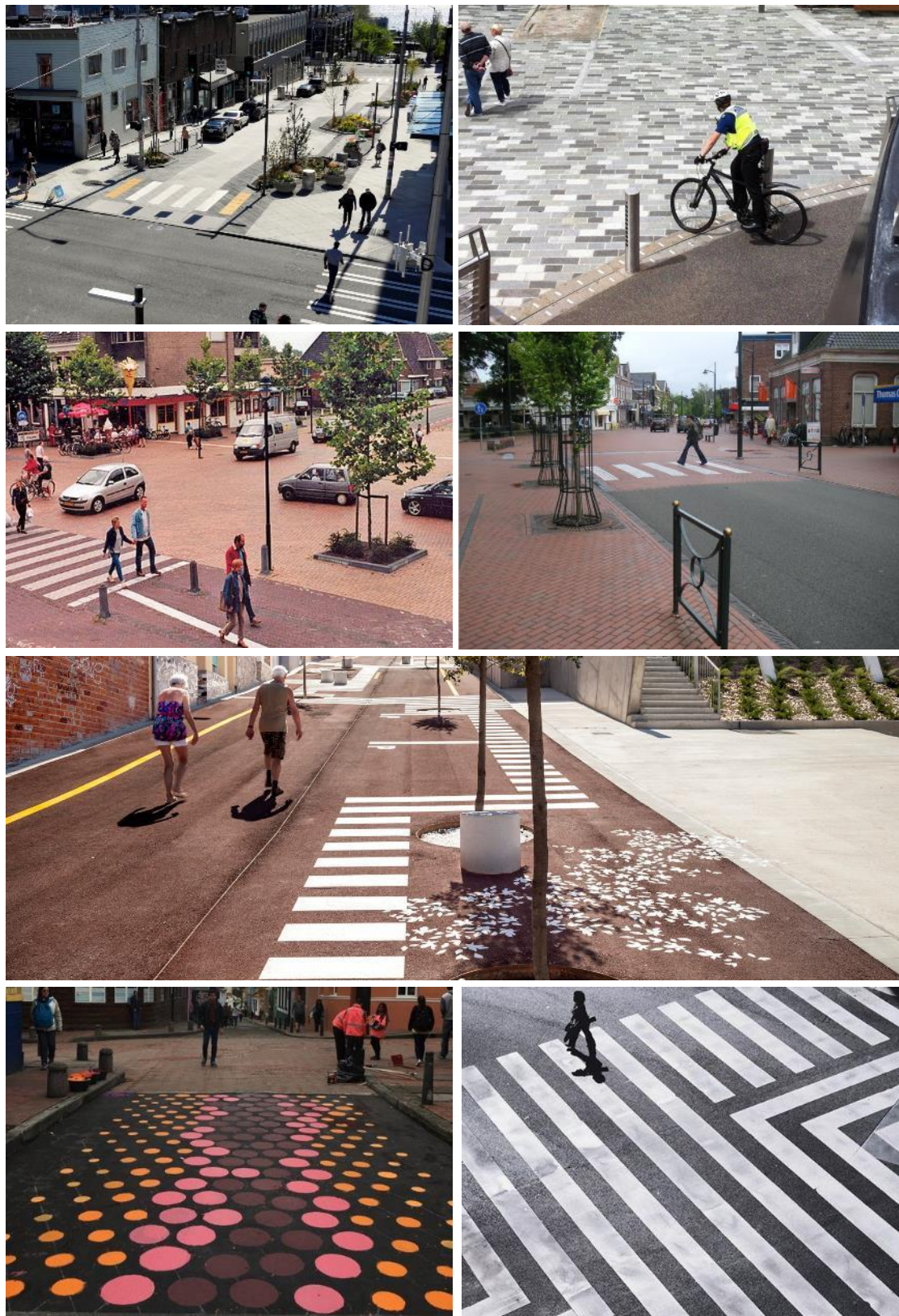
Centrālā laukuma ainavtelpai jāklūst par Zasas ciema galveno publisko ārtelpu. Šīs ainavtelpas funkcija ir stiprināt centra tēlu un identitāti, veidojot iekļaujošu, augsti kvalitatīvu, daudzfunkcionālu ārtelpu. Paredzēt iespēju organizēt plašus publiskus pasākumus, novietot skatuvi u.t.t. Jānodrošina aktivitāšu daudzveidība un pārvietošanās bez ierobežojumiem, cilvēku pulcēšanās. Nepieciešams paredzēt veidot pagaidu risinājumus ārtelpā ar pietiekamu sēdvietu skaitu un noēnojumu elementus, kas bagātina telpu, piemēram, apstādījumus vai vides mākslas objektus.

Laukumā izmantot koplietošanas telpas principu, kas paredz iespēju pārvietoties visiem satiksmes dalībniekiem, bet norādot prioritāti gājējiem. Visiem satiksmes dalībniekiem telpa veidota vienā līmenī, motorizētais transports ierobežots ar pārvietošanās ātrumu un iespējamo transportlīdzekļu plūsmu. Šādas koplietošanas telpas izveide nodrošina draudzīgāku vidi gājējiem un samazina autotransporta ietekmi ārtelpā.

17. attēls. Centrālā laukuma seguma zona

Laukuma cieta segumu marķēt ar atšķirīgiem seguma materiāliem un/vai krāsu, sašaurinot brauktuvi ar labiekārtojuma elementiem, barjerām, piemēram, augu konteineriem (skat. attēls 18). Šāds risinājums paredz paplašināt gājējiem droši izmantojamo ielas platību saglabājot autostāvvietas tuvāk kafejnīcai (skat. attēls 38).

18. attēls. Koplietošanas telpas un seguma marķējuma piemēri.

Ikdienas lietošanai laukums papildināms ar pārvietojamiem vides elementiem (augu konteineriem, vides mākslas objektiem, īslaicīgi izmantojamām mēbelēm u.c.). Labiekārtojuma elementi - soliņi, atkritumu urnas, velosipēdu turētāji, apgaismojums - kā arī apstādījumi veidojami atbilstoši publiskā laukuma vajadzībām un saskanīgi vienotā stilistikā ar kopējo Zasas ciema labiekārtojuma koncepciju.

19. attēls. Pārvietojami soli un galdi izmantošanai laukumos. Vienotā stilistikā ar pārējiem labiekārtojuma elementiem un saskaņotā tonī ar Zasas labiekārtojuma koncepta krāsu kodu. Materiāli – koks un metāls.

20. attēls. Soli un galdi, montēti pie seguma. Vienotā stilistikā ar pārējiem labiekārtojuma elementiem un saskaņotā tonī ar Zasas labiekārtojuma koncepta krāsu kodu. Materiāli – koks un metāls.

21. attēls. Velosipēdu novietnes. Vienotā stilistikā ar pārējiem labiekārtojuma elementiem un saskaņotā tonī ar Zasas labiekārtojuma koncepta krāsu kodu. Materiāli – koks un metāls.

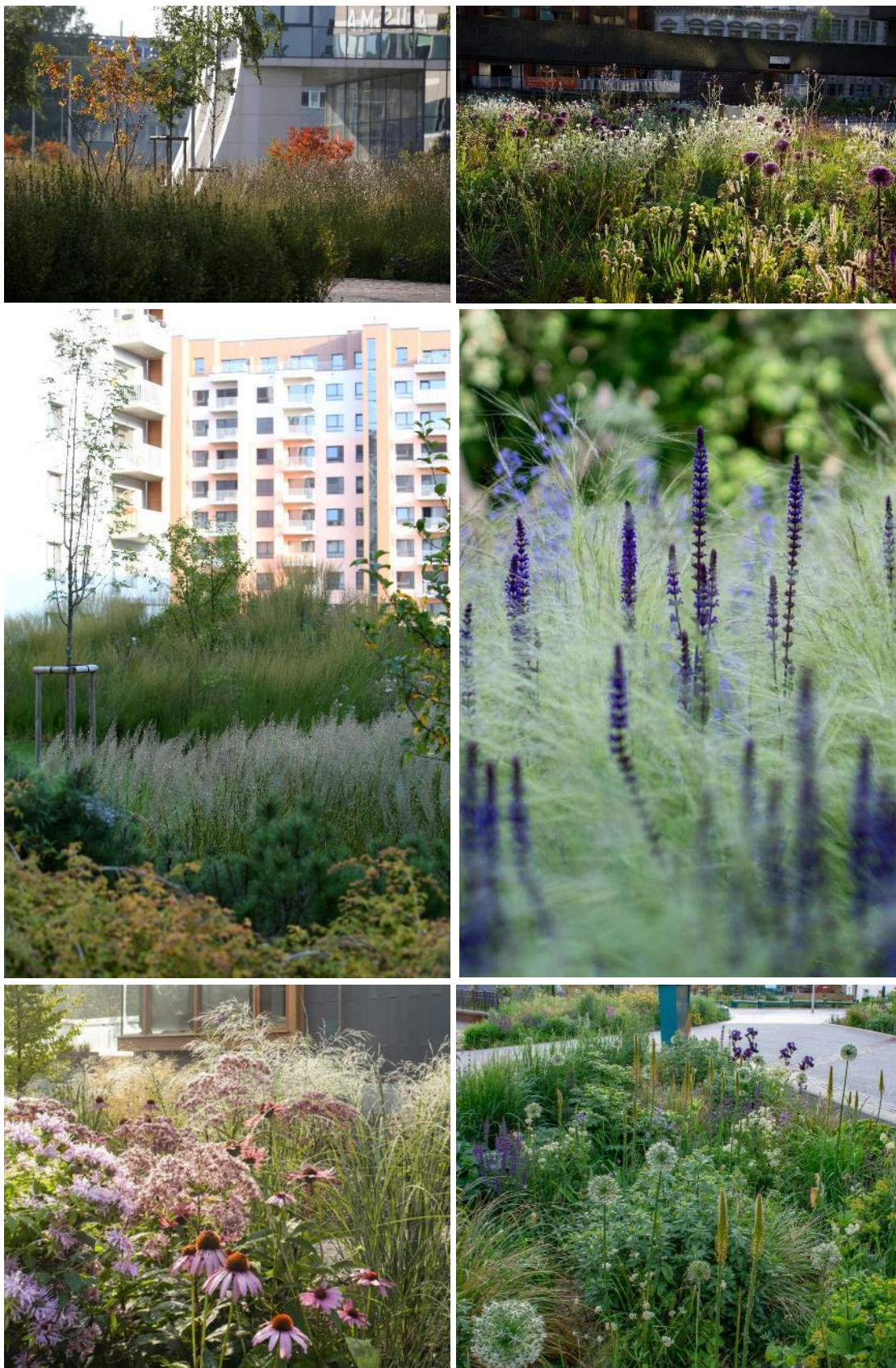

22. attēls. Pārvietojami apstādījumu konteineri centrālā laukuma brauktuves sašaurināšanai. Vienotā stilistikā un saskaņotā tonī ar pārējiem Zasas labiekārtojuma elementiem. Materiāli – polimērbetons (bilde pa kreisi); metāls krāsots ar pulverkrāsu saskaņotā tonī ar Zasas labiekārtojuma koncepta krāsu kodu (bilde pa labi).

23. attēls. Atkritumu urnas ar nosegvāku. Vienotā stilistikā ar pārējiem labiekārtojuma elementiem un saskaņotā tonī ar Zasas labiekārtojuma koncepta krāsu kodu. Materiāli – koks un metāls (bilde pa kreisi); metāls (bilde pa labi).

24. attēls.. Apgaismojuma elementi. Vienotā stilistikā ar pārējiem labiekārtojuma elementiem un saskaņotā tonī ar Zasas labiekārtojuma koncepta krāsu kodu. Materiāli - metāls.

25. attēls. Centrālā laukuma apstādījumi. Augu kompozīcija, kas nodrošina dekoratīvātes mainīgumu visos gadalaikos un viegli kopjami. Izmantot ziemcietes un graudzāles, kas savu dekoratīvāti saglabā arī ziemā.

Nepieciešamie darbi labiekārtojot teritoriju:

- Nepieciešams atjaunot kultūras nama terases segumu (skat. attēls 26). Segumu izvēlēties tādu, lai tas varētu kalpot arī kā āra skatuve brīvdabas pasākumiem.

26. attēls. Atjaunojamais segums pie kultūras nama

- Iespējams kultūras nama terasi paplašināt un veidot apstādījumu zonu pirms tās. Zālienā izvietot pagaidu sēdvietas un galdiņus (skat. attēls 27). Daļa no sēdvietām var būt pastāvīgas, ikdienas izmantošanai blakus esošās kafejnīcas apmeklētājiem.

27. attēls. Kultūras nama terasē izveidota skatuve ar apstādījumiem.

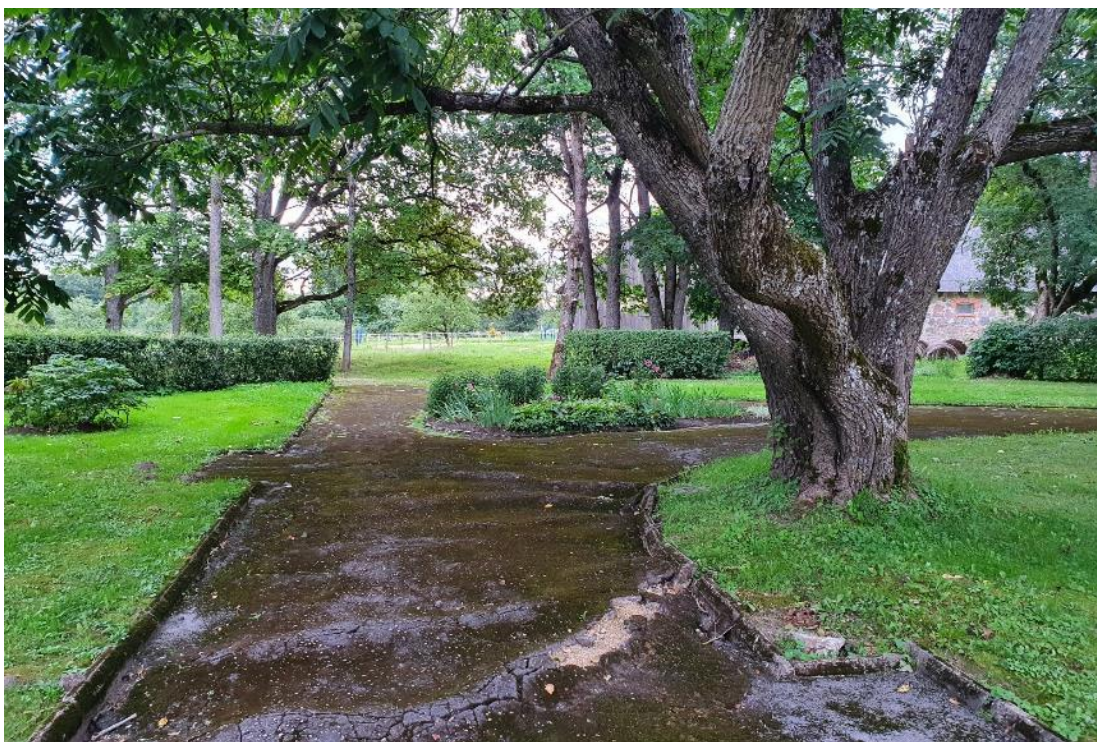
- Šobrīd ārtelpu pie kultūras nama veido zaļā pieguļošā teritorija, kura no laukuma ar digitālo ekrānu ir atdalīta ar dzīvžogu, vizuāli un fiziski nodalot šos divus laukumus.

Lai šīs telpas savienotu, jālikvidē dzīvžogs, vai to pārstādīt pie ozolu alejas, tādējādi veidojot telpiski norobežojoties no blakus esošās teritorijas (skat. attēls 28);

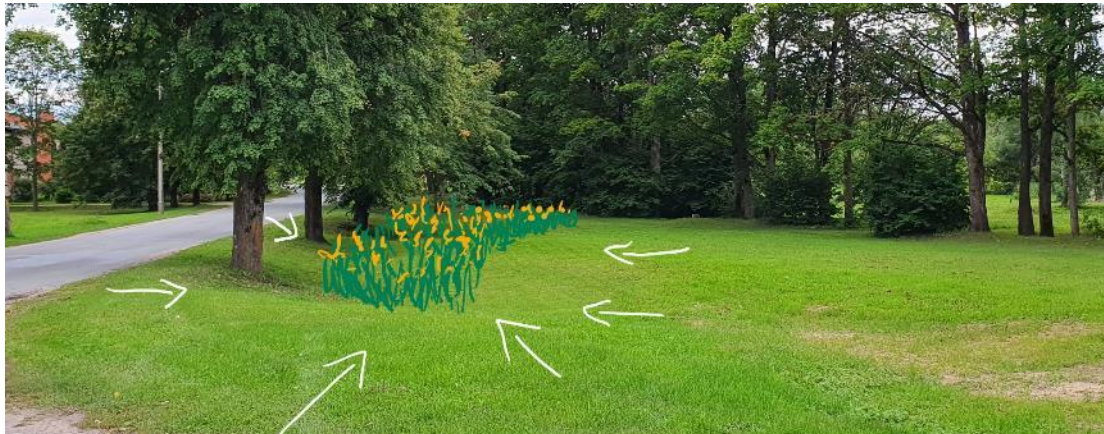
28. attēls. Likvidējamais dzīvžogs un tā pārstādīšanas vieta.

- Teritorijā jāatjauno cietie iesegumi, izmantojot kvalitatīvus materiālus. Seguma materiāliem jābūt saskaņotiem ar kopējo Zasas labiekārtojuma konceptu. Segums pie Riekstkoka, lai gan sliktā stāvoklī, uzskatāms par saglabājamu. Tas ir daļa no kultūras nama Genius Loci, piešķirot parkam senatnīgu, romantisku noskaņu (skat. attēls 29). Ja segums tiek mainīts, nepieciešams piesaistīt arboristu, lai, darbu veikšanas laikā, netiktu traumētas riekstkoka saknes.

29. attēls. Segums zem riekstkoka.

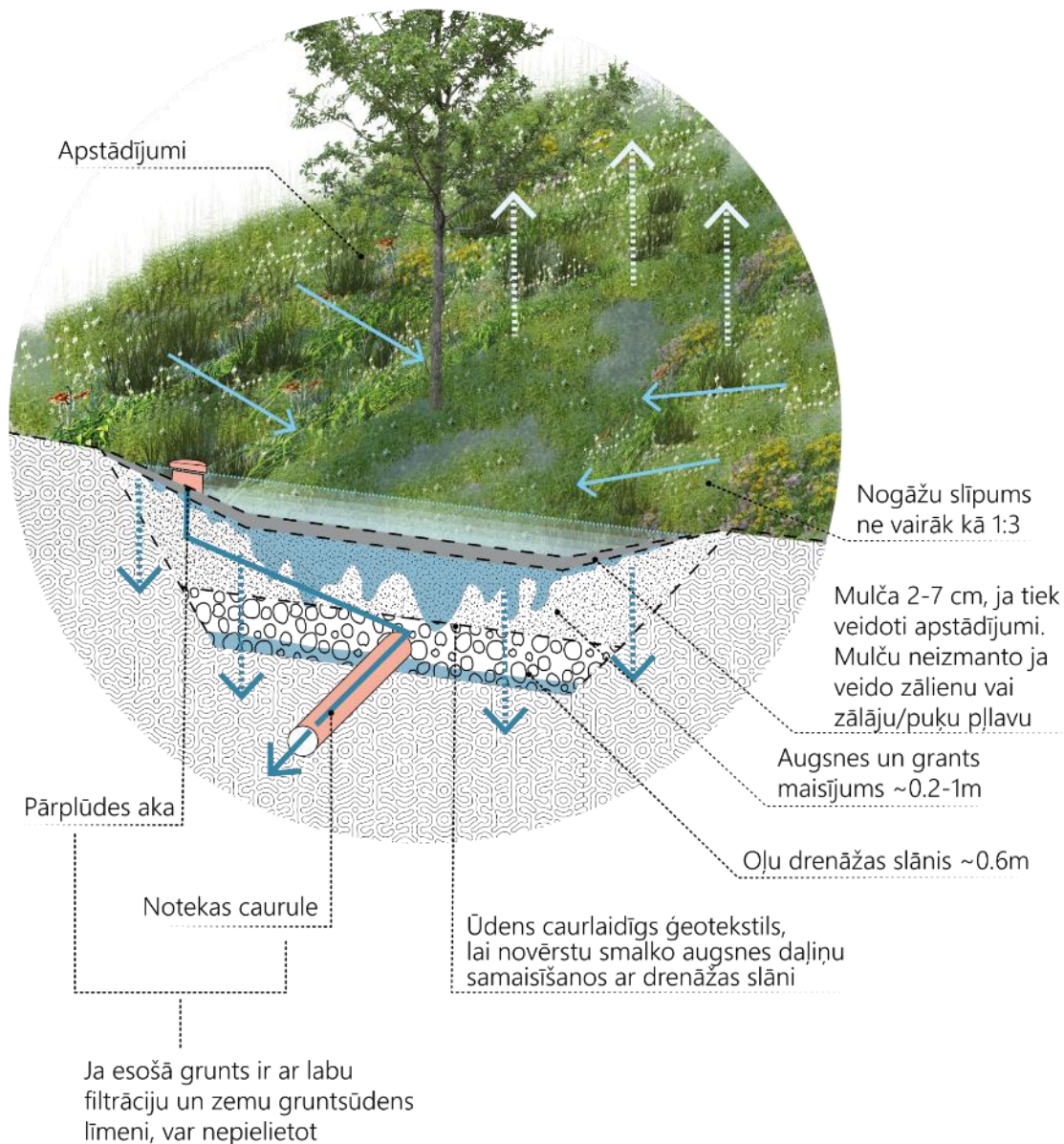
- Ņemot vērā, ka laukums ir zemāks par brauktuvi, laukumu jāveido ar kritumu uz dienvidu pusi un gar Zaļo ielu veidot lietus dārzu/bioievalku (skat. attēls 30), kas papildināta ar apstādījumiem (skat. attēls 31). Šāds risinājums palīdz novadīt lietus ūdeni no skatītāju zonas un veido ainavisku vidi, akcentējot centra zonu.

30. attēls. Bioievalkas vieta

31. attēls. Bioievalkas piemēri

32. attēls. Bioievalkas tipveida griezums

- Nepieciešams veidot gājēju ietvi uz Zaļās ielas, tādejādi uzlabojot drošu iedzīvotāju nokļūšanu uz kultūras centru un jaunizveidoto laukumu (skat. attēls 33).

33. attēls. Gājēju ietve uz Zaļās ielas pie jaunizveidotā laukuma

- Lai uzsvērtu zaļās zonas vizuālo sasaisti, paplašināt apstādījumus esošajā skvērā, iekļaujot teritoriju ap digitālo ekrānu (skat. attēls 34).

34. attēls. Apstādījumu teritorija.

- Lai uzlabotu vides pieejamību, rekomendēts veidot pandusu kultūras nama terases kreisajā malā pie kafejnīcas (skat. attēls 35).

35. attēls. Rekomendētā pandusa izveides vieta

- Sēdvietas un galdiņus pasākumiem izvēlēties viegli pārvietojamus, lai tos varētu izmantot pasākumiem, gan laukumā pie digitālā ekrāna, gan pasākumiem uz kultūras nama terases (skat. attēls 35).

36. attēls. Vizualizācija. Pārvietojami galdiņi un sēdvietas zālienā pie kultūras nama terases pasākumu laikā.

37. attēls. Viegli transportējami, pārvietojami soli un galdi brīvdabas pasākumiem. Elementi vienotā stilistikā ar pārējiem labiekārtojuma elementiem un saskaņotā tonī ar Zasas labiekārtojuma koncepta krāsu kodu.

APZĪMĒJUMI		VIETA PĀRVIETOJAMIEM SOLIŅIEM, GALDIEM
IZPĒTES TERITORIJAS ROBEŽA	LIKVIDĒJAMS/PĀRSTĀDĀMS DŽĪVŽOGS	
CENTRĀLĀ LAUKUMA SEGUMS	VĒLAMĀ VIETA DŽĪVŽOGAM	
APSTĀDĪJUMI	PĀRVIETOJAMA APSTĀDĪJUMU KASTES	
BIOIEVĀLKA / LIETUS DĀRZS	DIGITĀLAIS EKRĀNS	
SKATUVE	IETVE	

38. attēls. Centrālā laukuma ainavtelpas rekomendāciju plāns

39. attēls. Vizualizācija. Centrālais laukums.

40. attēls. Vizualizācija. Centrālais laukums. Skats no digitālā ekrāna.

41. attēls. Vizualizācija. Ārtelpa pie kultūras nama terases.

Promenādes ainavtelpa

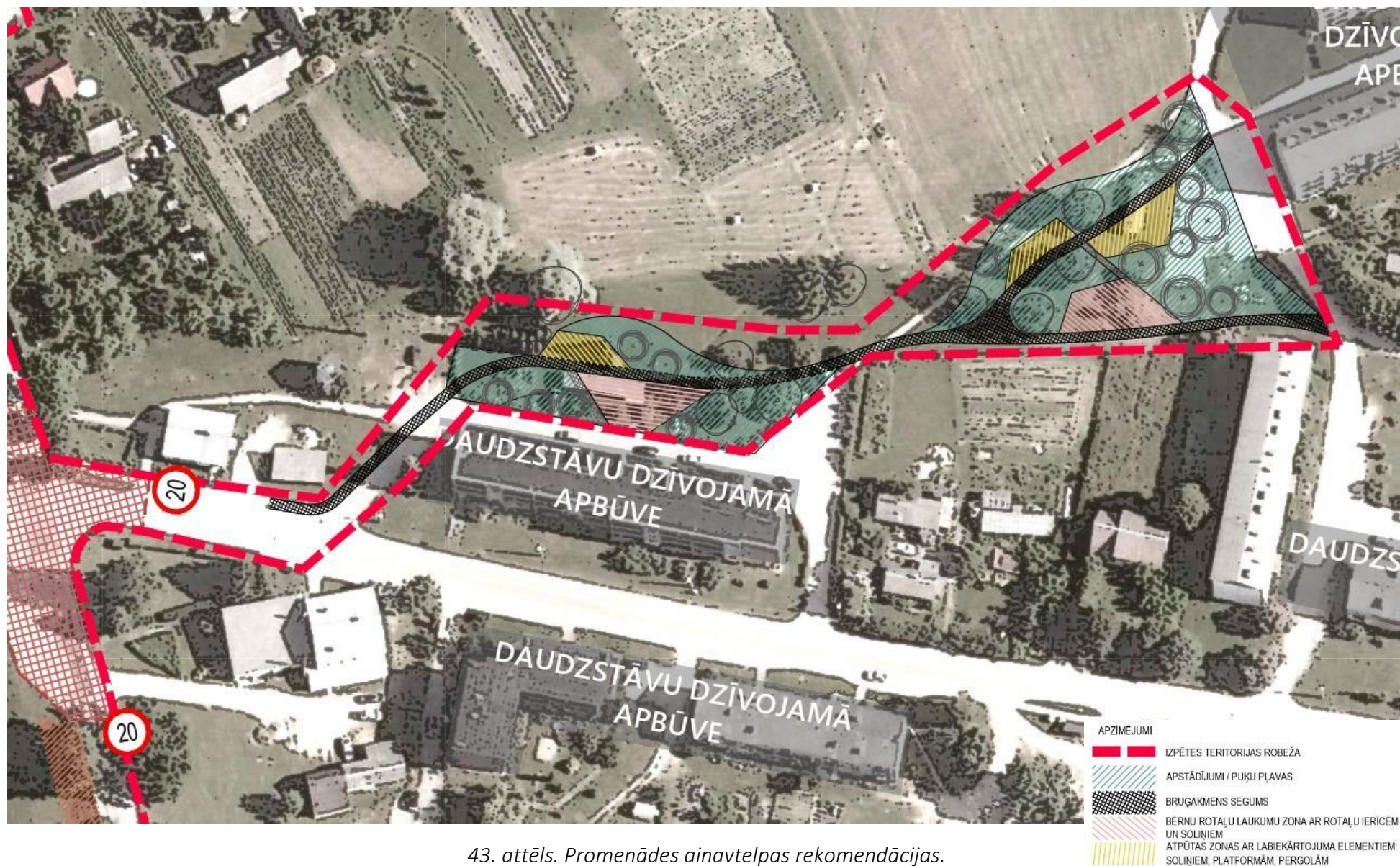
Lai uzlabotu dzīvojamās zonas sasaisti ar Zasas centru, pašvaldībai piederošajā zemesgabalā bez adreses (kad. apz. 56980010154), ieteicams veidot cietā ieseguma (bruģis) gājēju ceļu, kas savienotu daudzstāvu dzīvojamo apbūvi Lauku ielā 1 (kad. apz. 56980010288), 3 (kad. apz. 56980010287) un Sila ielā 1 (kad. apz. 56980010291) ar kultūras namu un jaunizveidoto laukumu (skat. att. 43).

Apsekojot teritoriju, redzamas iestaigātas takas, kas liecina par iedzīvotāju aktīvo teritorijas izmantošanu, lai no Lauku ielas dzīvojamās apbūves nokļūtu uz/no Zaļās ielas (skat. att. 42).

42. attēls. Iestaigātas takas.

Veidot gājēju ceļu/promenādi no Sila ielas 1 līdz Lauku ielai 1, nedaudz izmainot iestaigātā ceļa trajektoriju, lai iekļautos pašvaldībai piederošajā zemes gabalā (skat. att. 43). Ieteicams arī veidot gājēju ceļa sazarojumu gar Sila ielu 3a, 3b, 3, ņemot vērā jau esošo iestaigāto taku (skat. att. 42).

43. attēls. Promenādes ainavtelpas rekomendācijas.

Gājēju ceļu savienot ar jau esošo gājēju ietvi uz Sila ielas.

44. attēls. Promenādes savienojums ar gājēju ietvi uz Sila ielas.

Ceļa trases novietojumu paredzēt tā, lai pēc iespējas saglabātu esošos vērtīgos kokus.

45. attēls. Saglabājams vērtīgs koks.

47. attēls. Saglabājami vērtīgie koki / koku grupas.

46. attēls. Saglabājami vērtīgie koki / koku grupas.

48. attēls. Saglabājami vērtīgie koki / koku grupas.

Veicot gājēja ceļa izveidi, nepieciešams demontēt esošās pussabrukušās konstrukcijas.

49. attēls. Demontējamā konstrukcija

51. attēls. Demontējamā konstrukcija

50. attēls. Demontējamās konstrukcijas,
izcērtami krūmi.

Projektējot vai labiekārtojot promenādi, pie daudzdzīvokļu ēkas Sila ielā 1 nepieciešams veidot labiekārtotu atpūtas zonu, izvietojot soliņus, atkritumu urnas, veidojot apstādījumus un izvietojot bērnu rotaļu ierīces. Bērnu rotaļu laukums stilistiski veidojams kā ainavas turpinājums, risinājumiem un dizainam organiski jāiekļaujas kopējā ainavā (skat. attēlus 52, 53).

52. attēls. Bērnu rotaļu laukuma references.

53. attēls. Bērnu rotaļu laukuma references.

Papildināt esošo bērnu rotaļu laukumu pie Lauku ielas 3, labiekārtojot teritoriju izvietojot soliņus, pergolas / nojumes, atkritumu urnas un veidojot apstādījumus (skat. attēlu 43).

Arhitektūras mazās formas izvēlēties domājot par funkcionalitāti, vieglu kopšanu, izturīgiem materiāliem un zināmu standartizāciju, lai atvieglotu apsaimniekošanu. Nepieciešama virsmas apstrāde pret laika apstākļu nelabvēlīgu ietekmi (piemēram, koka elementu), lai nodrošinātu labiekārtojuma elementu izturību. Visus labiekārtojuma elementus savstarpēji saskaņot, veidojot vienotu stilistiku un krāsu gammu, ņemot vērā kopējo Zasas ciema labiekārtojuma konceptu un tā krāsu kodu. Iespējams veidot unikālu labiekārtojuma elementu dizainu sadarbojoties ar Zasas amatniecības centru radot pievienoto vērtību kā ārtelpas vides elementus un stiprinot Zasas identitāti.

Soliņi: Viens no labiekārtojuma pamatelementiem ir soliņi. Izvēlēties dizainu, kas iekļaujas kopējā labiekārtojuma konceptā. Izstrādājot labiekārtojuma plānu, pēc nepieciešamības, izvēlēties dažāda veida soliņu dizainu – vienvietīgus krēslus, solus ar atzveltnēm un roku balstiem, platformas (tai skaitā vairāku līmeņu), solus ar integrētiem galdiem, u.c. Soliņiem jābūt no augstvērtīga, kvalitatīva materiāla.

54. attēls. Soli un galdi, montēti pie/zem seguma. Vienotā stilistikā ar pārējiem labiekārtojuma elementiem un saskaņotā tonī ar Zasas labiekārtojuma koncepta krāsu kodu. Materiāli – koks un metāls.

55. attēls. Atpūtas zonās iespējams izvietot platformas un stilizētus šūpuļkrēslus. Tiem jābūt vienotā stilistikā ar pārējiem labiekārtojuma elementiem un saskaņotā tonī ar Zasas labiekārtojuma koncepta krāsu kodu. Materiāli – koks un metāls.

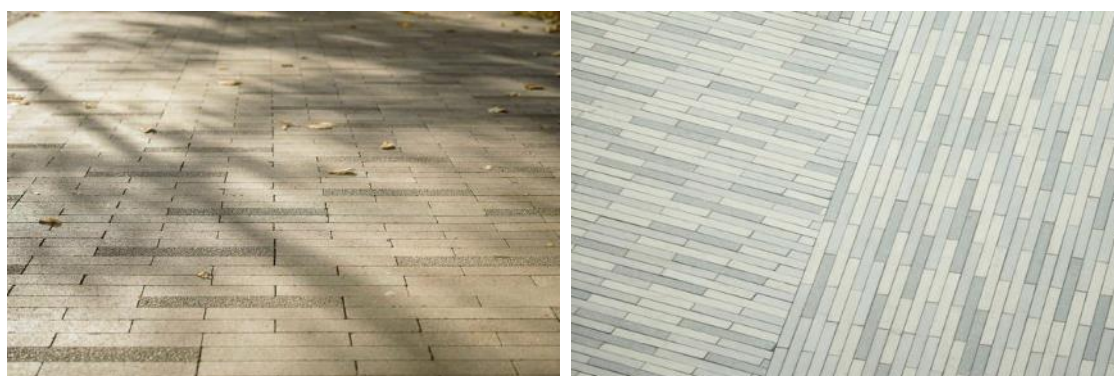
56. attēls. Gar promenādi veidojamajās atpūtas zonās paredzēt pergolas, lai noēnotu atpūtas vietas un veidotu promenādes labiekārtojumā telpisku dalījumu. Pergolas veidot vienotā stilistikā ar pārējiem labiekārtojuma elementiem un saskaņotā tonī ar Zasas labiekārtojuma koncepta krāsu kodu. Materiāli – metāls.

Atkritumu urnas: Izvietojot atkritumu urnas, jādomā par to, lai tās nedegradētu publisko telpu. Nepareiza ievietošana un nepietiekama apkope var izraisīt negatīvu rezultātu. Tvertņu krāsai jāatbilst kopējai izvēlētajai elementu koloristikai. Atkritumu tvertnes nedrīkst sašaurināt ietvi. Nenovietot tiešā sēdvietu tuvumā, jo karstā laikā atkritumi var smakot. Atkritumu tvertnēm jābūt ar nosegtu augšu, lai putni neizvazātu atkritumus, un tie atkritumi nesalītu.

57. attēls. Atkritumu urnas ar nosegvāku. Vienotā stilistikā ar pārējiem labiekārtojuma elementiem un saskaņotā tonī ar Zasas labiekārtojuma koncepta krāsu kodu. Materiāli – koks un metāls (bilde pa kreisi); metāls (bilde pa labi).

Segumi: Segumu risinājumiem jābalstās vienotā teritorijas dizaina konceptā. Ainavu arhitektam vai arhitektam jābūt piesaistītam segumu dizaina izstrādē. Materiālu izvēli un kombinācijas – pārdomāti un pamatoti projekta risinājumi, ar atbilstošas slodzes pamatnēm. Neveidot nepamatoti lielus cietā seguma laukumus. Pielietot dažādus segumu tipus, atbilstoši seguma noslodzei un vietai, izbūvēt slodzēm atbilstošas pamatnes, tai skaitā zālienu.

58. attēls.. Bruģakmens forma garena, šaura, ar dažādu virsmas apstrādi. Seguma toni saskaņoti ar kopējo Zasas labiekārtojuma konceptu.

Apgaismojums: Apgaismojums elementi ir būtisks vides veidošanas rīks, kas izmantojams, gan paaugstinot drošību, gan, veidojot vietas tēlu un uztveri. Teritorijas apgaismojuma galvenā funkcija ir nodrošināt lietotāju drošību un īpašuma drošību. Apgaismojumam izmantot laternas tipa gaismekļus silti baltu gaismas avotu (2700K līdz

3500K). Izvairīties no liekas pārgaismošanas. Gaismas avotu skaitam, izskatam un izvietojumam jāatbilst apgaismotās telpas sastāvam. Jāņem vērā arī apkārtējās ēkas, apstādījumi un teritorijas pilsētбūvnieciskās vērtības, labiekārtojuma koncepts. Gaismekļa augstumam jāatbilst gājēju ielas apgaismošanas augstumam – 6m.

59. attēls.. Apgaismojuma elementi. Vienotā stilistikā ar pārējiem labiekārtojuma elementiem un saskaņotā tonī ar Zasas labiekārtojuma koncepta krāsu kodu. Materiāli - metāls.

60. attēls. Vizualizācija. Promenāde

REKOMENDĀCIJAS APSTĀDĪJUMIEM PIE MUZEJA ĒKAS

- Likvidēt vai samazināt augstumu uz 40 cm dzīvžogam muzeja ēkas priekšā (skat. attēlu 61).

61. attēls. Dzīvžogs muzeja ēkas priekšā

- Pie muzeja ēkas esošo ceriņu krūmu (skat. attēlu 62) pārstādīt nogāzē pie sporta zāles rietumu pusē (skat. attēlu 62).

62. attēls. Pārstādāmais ceriņa krūms.

- Pie muzeja jaunizveidotās terases augošās mežrozes atvases pārstādīt nogāzē pie sporta zāles rietumu pusē (skat. attēlu 63) .

63. attēls. Nogāze pie sporta zāles.

REKOMENDĀCIJAS ZASAS MUIŽAS PARKAM

Latvijas Nacionālā attīstības plānā 2021.-2027. gadam telpiskās attīstības perspektīvā, izcili dabas, ainavu un kultūrvēsturisko teritoriju areāli norādīti kā nacionālo interešu telpas un noteikta nepieciešamība ainaviski vērtīgo teritoriju izpētei, definēšanai, ainavu plānošanai, degradēto ainavu sakārtošanai un reģenerācijai. Kā arī izmantošanas nosacījumu noteikšana sabiedrībai nozīmīgām dabas un kultūrainavu un rekreācijas teritorijām, kas nodrošina to publisku pieejamību un paredz ainaviski nozīmīgu vietu aizsardzību.

Ņemot vērā iepriekš minētā plānojuma dokumentu, rekomendēts:

- Ainavu arhitekta, kurš specializējies vēsturisko parku izpētē, veikts parka novērtējums un izpēte, lai novērstu parka vides degradējošas darbības.
- Veidot parka labiekārtojuma koncepciju piesaistot ainavu arhitektu, kurš specializējies vēsturisko parku izpētē.
- Veidojot jaunus apstādījumus parka teritorijā, ņemt vērā kopējo parka ainavu un tās mērogu, lai jaunizveidotie apstādījumi iekļautos ainavā. Izvairīties no mazu apstādījumu dobru veidošanas, kas neatbilst parka mērogam (skat. attēls 64).

64. attēls. Izveidotie apstādījumi parka teritorijā. Neatbilstoši parka mērogam, tā struktūrai.

- Izvairīties no eksotiska izskata svešzemju kokaugu šķirnēm, nestādīt tas tuvu kopā, tādējādi saraibinot parka ainaviskos skatus, vai stādīt tos kā atsevišķus elementus tālās skatu līnijās, kur to eksotiskais veidols viegli uztverams.
- Visus labiekārtojuma elementus – soliņus, navigācijas norādes, atkritumu urnas, apgaismojuma elementus - veidot vienotā stilistikā, atbilstoši kopējai parka koncepcijai.

65. attēls. Dažāda stila labiekārtojuma elementi Zasas muižas parkā.